

Mia

Met moeite hijst Mia Jongsma zich wat overeind. De stijve witte lakens kraken, het linkerwielletje van het bed piept door de schokkende bewegingen. Mia zwaait haar magere benen over de rand, een blauwdooraderde voet tast over het gladde vinyl in het rond, op zoek naar een pantoffel. Het rechterexemplaar is al snel gevonden, maar het andere is weg. Mopperend stapt ze op het koude zeil en kijkt onder het bed. Ja, daar ligt-ie, helemaal aan de andere kant van het bed. Dat is vast de schuld van die verpleegster van vanmiddag, haar naam is ze kwijt, die zo lomp met haar omging. De meeste verpleegkundigen zijn wel aardig, maar deze! Als het aan haar lag, zou dat mens er vandaag nog uitvliegen. Maar het ligt niet aan haar, ze heeft hier niets en niemendal te vertellen. 't Is hier slikken wat je krijgt, een andere keus heeft ze niet.

Mia hobbelt naar de overzijde van het bed en stapt in het zachte badstof. Uit haar kledingkast pakt ze haar dikke duster, een cadeau van Piet, toen ze vijftig was geworden. Ach Piet, ze mist hem nog elke dag. Gek toch, toen ze nog bij elkaar waren, zou ze nooit hebben verwacht hem na zijn overlijden zo intens te gaan missen. Haar huwelijk was immers zo gewoontjes geweest, een sleur haast.

Ze legt een lus in de twee roze linten en trekt de duster dicht om zich heen. Zo, nu even opletten... ze spiekt over haar schouder naar haar buurman, meneer Vroman. Kijk 'm loeren, die bemoeial. Ze draait hem demonstratief de rug toe. Snel grist ze het pakje uit de kast en stopt het diep in de zak van haar duster.

„'k Ga even naar beneden,” zegt ze tegen niemand in het bijzonder. Mevrouw Van Dijk, de derde bewoonster van de kamer, kijkt haar slaapdrongen aan en knikt. Dat mens kan slapen! Onvoorstelbaar gewoon. Als ze bij elkaar twee uur per dag wakker is, is het veel. Ze loopt de kamer uit. Meneer Vroman zegt niets, maar ze weet dat hij haar nakijkt, met een donkere blik vol vermoedens. Ze zal straks wel weer een opmerking van 'm krijgen.

Mia sloft de gang uit. In de ruit van de deur waarachter ze de verpleegkundigen weet, ziet ze haar figuur langsschuiven. Wat een wrak is ze toch geworden! Drie weken geleden ging het nog best. O, ze had wel eens wat probleempjes met haar gezondheid, maar wie heeft die niet? Voor haar zestigste jaar heeft ze niets te klagen gehad, maar sinds kort is het goed mis. De longen, zeggen de dokters.

Het is druk bij de lift. Ze kijkt vanaf de derde verdieping naar beneden. Prachtig ziekenhuis is dit, vindt ze. In het midden ligt de centrale hal, van de begane grond tot het glazen dak helemaal opengelaten. Daaraan grenzen de afdelingen. Ruimtelijk en licht. In de diepte zijn een paar mannen van de huishoudelijke dienst druk in de weer een knaap van een spar in verticale positie te krijgen, en opeens verlangt ze enorm naar huis, naar haar suizende gashaard, naar haar eigenhandig volgehangen blauwspaar. Lekker eten, wijntje erbij. Misschien nog even naar de kerstnachtdienst. Hoewel ze al sinds ze Piet heeft leren kennen, gebroken heeft met het zware geloof waar haar ouders haar in groot hadden trachten te brengen – zo'n zelfde zwaarheid als Vroman uitstraalt – en ze sindsdien de kerk de kerk had gelaten, wilde ze met kerst nog wel eens een enkele uitzondering maken.

De liftdeuren zoeven open, de lading debarkeert. Een man van rond de dertig kust een oudere vrouw in nachtpon. Het doet haar pijnlijk beseffen dat het alweer twee weken geleden is dat Bert langskwam. „Ma, ik hoop niet dat u verwacht dat ik drie keer per week kom. Zo vaak kan ik niet hoor, 't is echt een eind vanuit Ede. En dan die files! Ach, u begrijpt het wel, hè? Maar ik bel wel een paar keer per week, goed?” En of ze het begrepen heeft! Ze is hier nu drie weken, en in al die tijd heeft hij drie keer gebeld!

Nee, van d'r kinderen heeft ze niet veel plezier, ook niet van de jongste. Truus, carrièrevrouw en op haar dertigste al tweemaal gescheiden, had zich tijdens haar bliksembezoekjes voornamelijk bekommerd over het mobielletje in haar lederen damesaktetas, dat uit moest en waardoor ze wellicht zeer belangrijke gesprekken misliep. Stank voor dank. Met pijn op de wereld gezet, met moeite

grootgebracht. Wat hadden Piet en zij zich allemaal niet ontzegd, zichzelf vaak weggecijferd? Een studie kostte geld, maar het waren immers hun kinderen, voor wie ze alles over hadden. Hadden zij en Piet het er maar wat meer van genomen. Wat hadden ze nu eigenlijk aan hun leven gehad?

Mia schuifelt met de anderen de lift in en komt klem te staan tussen een rolstoel en een formidabele vent die het bestaan van deodorant nog niet heeft ontdekt. Zacht suist de glazen bak door de open zuil naar de bodem. Ze kijkt naar omhoog, door het glazen dak van de centrale. Daar flonkert een heldere ster in de donkere lucht. Geen maan vannacht. Piet hield ervan met een sterke kijker de sterren te bestuderen. Waar zou Piet nu zijn? Zou hij haar nog kunnen zien? Hij geloofde nergens in, had haar ook bekeerd tot het ongelooft. Maar toch, soms twijfelt ze zo sterk. Dan knaagt het ergens diep in haar: weet je het zeker? Zou er echt niets na dit leven zijn?

Beneden wurmt ze zich met moeite door de opdringende mensen. Waarom wachten die lui niet gewoon tot de lift leeg is? Of als ze zo'n haast hebben, waarom nemen ze dan niet de trap? Mopperend loopt Mia door de grote draaideuren. De kou bijt gulzig in haar kuiten. Ze kijkt even rond. Het wordt allemaal al zo vertrouwd. Buiten is ze niet alleen. Patiënten en personeel staan netjes gegroepeerd. Ze kent ze inmiddels wel.

Links staat het groepje in het blauw, de huishoudelijke dienst. In het midden van het plein, bij de bankjes, staan de patiënten en rechts de witten, het verpleegkundig personeel. Ertussendoor, als verdwaalde schapen, lopen nog wat groenen van de chirurgie en wat bezoekers. Al met al, zeker tijdens het bezoeken, een heel koppeltje verstokte gebruikers.

Ze trekt haar duster nog wat dichtër om zich heen. Brr, koud windje vandaag. Gelukkig nog geen vorst, maar wel guur. Mia graait in haar diepe zak en haalt het pakje eruit. Haar handen trillen een beetje als ze er een sigaret uitneemt. Van de kou, vanzelf. Ze geeft zichzelf vuur en inhaleert diep. Direct voelt ze 'm opkomen, diep achter in haar keel. Nee, nu even niet zeg. Maar onbedwingbaar neemt de hoest bezit van haar lijf, beneemt haar haast de adem. Rochelend en snuivend bekomt ze er wat van. Zie je wel, ze heeft vast een kou opgelopen met dat buiten staan. Achterlijk gedoe toch, dat buiten staan. Een mens zou 'r nog een ziekte van oplopen, elke keer zo vanuit de warmte die kou in. Alleen maar omdat een of andere malloot daar in Den Haag het in z'n politieke hoofd haalt het roken binnen te verbieden.

Mia's ogen glijden door de kille avondlucht op zoek naar Martha, maar vinden haar niet. Jammer. 't Is wel een enorme kletstante, maar ze heeft haar graag om zich heen, haar rookmaatje. Zeker bezoek. Nou, alleen vermaakt ze zich ook wel. Ze inhaleert en blaast langzaam de rook in het licht van de flonkerende ster omhoog, waar het in zacht-grijze tinten langzaam oplost.

Ze heeft een best leven gehad – hoewel het best nog wat beter had gekund, dat wel – maar sinds Piet gestorven is, is de lol er voor haar toch wel wat af. Veel plezier heeft ze er niet meer in, en van haar twee kinderen wordt ze ook al niet vrolijker.

Ze steekt er nog een op, ze moet het er tenslotte de hele avond en nacht mee doen. Maar 't is net of de sigaretten vanavond niet zo smaken. Ze besluit toch maar weer naar boven te gaan, voor ze hier onderuit gaat. Met moeite bereikt ze de lift, en als ze even later op bed zakt, glinsteren er kleine druppeltjes op haar voorhoofd.

Meneer Vroman snuift demonstratief. „Zie je wel, je hebt het weer gedaan!” verwijt hij haar luidkeels. „Ik wist het wel, u stond daar net zo stiekem bij die kast.”

„Hou alsjeblieft je mond,” wil ze zeggen, schreeuwen, maar in plaats daarvan kreunt ze zacht. Er trekt een waas voor haar ogen. Het strenge hoofd van Vroman begint te draaien. Ze probeert weg te kijken, ziet de Bijbel op zijn nachtkastje op en neer deinen. „Het doet u allemaal niets, hè? Een verharde zondaar gaat door in het kwaad. U rookt u dood.”

Zijn zware stem wordt hol, vervormt in een sombere galm. „Zeg, mevrouw Jongsma, gaat het wel goed? Zeg eens iets terug? Ik bel de verpleging!”

Ergens ver weg ziet ze witte gedaantes verschijnen. Ze zweven rond haar, ze voelt een stekende pijn in haar bovenarm. Dan wordt het donker in de ziekenkamer.

Als na een heel diepe, zware slaap slaat Mia moeizaam de ogen op. Het duurt even voor ze weer weet waar ze is. Och ja, ze was onderuit gegaan, nu weet ze het weer. Ze ziet door het glazen dak van de hal waar ze op uitkijkt, grijze avondlucht. Vuile vlokken dwarrelen op het glas. De ster is weg. Ze probeert een opkomende hoestbui weg te kuchen, tevergeefs. Haar hele lijf kromt zich van het hoesten, doet pijn. Ze spuugt het bruingroene slijm in een papieren zakdoekje en dept haar mond droog.

Als ze weer wat bekomen is, draait ze zich op haar andere zij. Ze kijkt in de donkere ogen van Vroman. „Goedenavond buurman. Heb ik u wakker gemaakt met mijn kuchje?” plaagt ze hem, terwijl ze een traan uit haar ooghoek veegt.

„Ik snap niet dat u zo blijft praten met... met uw vooruitzichten,” snauwt hij. Ze laat zich er niet door uit het veld slaan.

„Uitslag gehad vandaag?” vraagt ze zacht. Hij schudt nijdig van nee. Ze zwijgt. Hij had vandaag uitslagen verwacht. Belangrijke uitslagen. Vonnissen. Maar de doktoren waren dus niet verschenen. En hoewel ze best begrijpt hoe spannend het voor hem moet zijn – ze herinnerde zich nog levendig hoe hard de klap bij haar was aangekomen toen de dokter meelevend maar onverbiddeijk het hoofd had geschud – is er iets in zijn karakter dat haar tot verder vragen drijft.

„Is... is dat een goed teken denkt u, of juist een slecht, dat ze niet kwamen?” vraagt ze hem.

Hij schiet overeind in zijn bed. „Weet ik veel! Ik word hier niet goed van! Een mens heeft toch recht te weten waar hij aan toe is. Weet u wat ik doe? Ik bel de verpleging. Ik moet weten waar ik aan toe ben. Dit is niet te dragen, deze onzekerheid.”

„Misschien komen ze zo wel, die dokters. Misschien wilden ze eerst uw familie bellen. U hebt toch nog een jongere broer, is het niet? Die man die eergisteren hier was?”

Hij veert op. „Over hem wil ik niet praten. Die... die...” Hij stottert even. Mia knijpt zich in haar arm. Foute opmerking, Mia, neemt ze zichzelf onder handen. Nu krijg je natuurlijk weer het hele verhaal over die jongere broer die altijd werd voorgetrokken. Het stokpaardje van Vroman.

Ze wachten op de komst van de verpleegster. Mia hoort haar buurman boos mompelen. De artsen waren niet gekomen, zonder opgaaf van redenen weggebleven. Hij zou er het hoofd bijroepen.

Er komt een verpleegster de kamer in. „Meneer Vroman, wat kan ik voor u doen?” vraagt ze opgewekt, waarop Vroman van wal steekt en in een litanie zijn gram spuit. Het was geen stijl, hij had recht op informatie, ongehoord dat artsen zomaar hun afspraak niet nakwamen. Konden ze de arts niet even oppiepen?”

De verpleegster kapt de woordenstroom af en schudt resoluut het hoofd. „Nee, meneer Vroman, dat kan allemaal niet. U moet geduld hebben.”

„Als goed christen betaamd het u toch geduldig en lijdzaam te dragen wat u overkomt?” plaagt Mia hem als het de verpleegster de kamer weer uit is. Hij loopt wat rood aan. „Spot niet met zaken waar je geen weet van hebt, vrouw!” Het vormelijke ‘u’ is opeens over, registreert Mia.

„Hebt u er wel weet van dan?” vraagt ze verder, serieuzer nu, want ze weet nog goed hoe bekommert haar moeder vaak was geweest en hoewel ze voor zichzelf die hele santakraam heeft afgedaan, doet het haar nog steeds verdriet te weten hoe moeder eronder leed als ze er „weer eens niet bijkon”, zoals ze dat uit placht te drukken.

„Ik jaag ernaar. Ik vraag ernaar...” Hij zwijgt en kijkt haar onderzoekend aan. „Waarom praat ik eigenlijk met u?” Nu is het weer ‘u’, merkt Mia op. „Ik heb hier helemaal geen zin in, u spot er alleen maar mee.” Vroman laat zich achterover op het bed zakken en draait zich van haar af. Ze hoort hem nog iets mompelen, en pas na een paar minuten beseft ze wat: „Paarlen voor de zwijnen.”

De avond verglijdt langzaam in de nacht. De geluiden worden trager, zachter. Mia trekt de dekens over zich heen. Ze hoort naast zich de dundrukblaadjes ritselen als Vroman nog wat leest in zijn Bijbeltje. Wat zou hij lezen?

Een paar uur later is alles in diepe rust. Tegenover haar snurkt mevrouw Van Dijk er lustig op los. Meneer Vroman ligt opgerold als een foetus, alleen onder een laken, als een baby vlak voor de geboorte. Mia is klaarwakker. Ze weet zeker dat ze vannacht niet zal kunnen slapen. Door haar hoofd galmt Vromans stem: „Paarlen voor de zwijnen.” Is zij een zwijn? Ze heeft hem inderdaad bespot in zijn geloof, dat was lelijk van haar. Hij is ook zo belerend, zo hoogmoedig. Een christen straalt toch liefde uit, als het goed is? Maar toch... een zwijn. Het zinnetje deed haar herinneren aan een andere zin. Heel vaag, heel ver weg, zondagsschool... een verhaal, niet over een zwijn, maar over een hond. En een vrouw. Een zieke vrouw... of was het haar dochtertje geweest die ziek was? Ze wist het niet meer, maar er was iets over een hondeke zonder rechten en kruimels brood die van de tafel vielen.

Toen het zo zwart geworden was om haar heen, had ze kou gevoeld. Zo'n intense kilte als ze nooit beleefd had. Liefde was warmte. Haat kou. Werd ze gehaat? Bestond God dan toch, en zou Hij haar straks haten? Hoe zei die oude man op de preekstoel het vroeger ook alweer? Hatén met een volkomen haat. Ze rilt onder de deken. De gedachte bekruipt haar: niet straks zal Hij mij haten, reeds nu haat hij mij. Om mijn spotternij met Vroman. Om mijn woorden. Om mijn doen. Om mijn hele leven.

Opeens heeft ze het warm, ondanks de kou, en gooit de dekens van zich af. Ze kijkt op de rode cijfers bij de deur. Half vier.

Ze moet ergens in die bange nacht toch in slaap zijn gevallen, want als ze wakker wordt, is het licht. Wat verdwaasd kijkt ze om zich heen. Heeft ze nu zo gedroomd, of... nee, daar hoort ze het weer: „Goedemorgen, mensen. De directie en het personeel van ons ziekenhuis wensen u, ondanks de reden dat u bij ons bent, goede kerstdagen toe. Zoals al jaren gebruikelijk zal het kinderkoor 'De Kleinoot' nu in de centrale hal traditionele kerstliederen ten gehore brengen. Wij wensen u veel luisterplezier.” Met een droge klik wordt de microfoon uitgezet. Dan klinkt er vanuit de diepte onder haar raam een helder geluid van tientallen jonge stemmen: „*Stille nacht, heilige nacht...*” Mia ligt stil op haar rug te luisteren. Ze zingen mooi, die kleintjes, dat moet ze toegeven. Ze hebben vast veel geoefend. Een ander lied wordt ingezet. Onbekend...nee, toch niet. Haar gedachten flitsen terug, als met een tijdmachine. Vijfenveertig jaar geleden, meisjeskoor. Zij had een prachtig zuivere sopraan, mocht daarom solo zingen tijdens kerstviering:

*Nog juicht ons toe die zaal 'ge nacht,
waar, in 't gestarnt met nieuwe pracht,
en 't eng'lenheer met nieuwe vreugd,
zich over Jezus' komst verheugt.*

„Modern gedoe. Kennen ze geen psalmen?” hoort ze Vroman zeggen. Zachtjes zingt ze het volgende couplet mee.

*Voor wie? Voor heilig' eng'len? Neen!
Die zingen 't heil der aard alleen;
voor zondaars daalt der eng'len Heer,*

- hier breekt haar stem, en diep in haar breekt nog meer -

voor arme zondaars daalt Hij neer.

Snikkend draait ze haar hoofd in het kussen. Een zwijn, een zondaar, dat is zij. En Hij is die parel van grote waarde. Vroman had gelijk. Een Parel voor de zwijnen, dat is Hij.

Vroman kijkt. Hij ziet wat er gebeurt, hoe bij die ene zin haar weerstand breekt, haar tranen komen. Mia hoort niet wat hij allemaal mompelt, ze let er ook niet meer op. Vroman slikt een paar keer. Dan draait hij zich gemelijk op de andere zijde. Hij is nog steeds de oudste thuis.

Eeuwoud Koolmees